

Forsvarsdepartementet
postmottak@fd.dep.no

Gjenpart

Utenriks- og Forsvarskomiteen, Stortinget
Forsvarssjefen
Generalinspektøren for Heimevernet
Landsrådets medlemmer
Distriktsrådene

Oslo, 6. januar 2012

HØRINGSUTTALELSE PÅ FORSVARSSJEFENS FAGMILITÆRE RÅD

Innledning

Landsrådet for Heimevernet takker for anledningen til å avgi uttalelse om Forsvarssjefens militærfaglige råd. I henhold til Lov om Heimevernet med forskrift skal Landsrådet «Bistå med uttalelser, forslag og råd i alle viktige spørsmål som angår Heimevernet», og denne høringsuttalelsen er avgrenset i henhold til dette mandatet. Heimevernet er en spesiell del av Forsvaret og av landet vårt. Bakgrunnen for opprettelsen av Heimevernet, de pilarene Heimevernet er bygget på, Heimevernsloven med forskrifter og det norske folks «eierskap» til Heimevernet er alle elementer som underbygger dette.

Stortinget har i St.prp.nr 48 (2007/2008) bestemt organisasjon, ambisjon og oppgaver for Heimevernet. Dette har ikke blitt fulgt opp med tilstrekkelig finansiering med den følge at Heimevernet ikke har trent eller anskaffet det materiellet som lå til grunn for langtidsplanperioden. Det oppfattes derfor underlig at den manglende viljen til å finansiere Heimevernet i henhold til Stortingets vedtak skal være hovedargumentet for å redusere Heimevernet så dramatisk som det foreligger i Forsvarssjefens anbefaling.

Heimevernet er i dag tildelt 1,1 mrd. Kroner, og tidligere estimater har operert med 1,4 mrd. for å fullfinansiere dagens struktur og ambisjon. Senere beregninger kan tyde på at Heimevernet ved små justeringer kan drives på en god måte med en økning på 150 – 200 mill. kroner, til sammen 1,25 – 1,3 mrd. kroner.

Landsrådet anvender for letthets skyld betegnelsen distrikter for både heimevernsdistriktene, sjøheimevernskommandoen og Heimevernets skole- og kompetansesenter. Alle er selvstendige avdelinger på nivået under Generalinspektøren for Heimevernet.

Sammendrag

Landsrådet for Heimevernet mener den langsiktige satsingen på et landsdekkende kvalitetsreformert heimevern, slik det framgår av St. prp 48 (2007/2008), må videreføres. Heimevernet er i dag en kompetent og kostnadseffektiv militær organisasjon basert på verneplikt, men er helt avhengig av å bli gitt nødvendige rammevilkår for å beholde denne kvaliteten.

Heimevernet har gjentatte ganger vist at det er i stand til å produsere og levere den tryggheten samfunnet forventer. Landsrådet mener at det er en grunnleggende forutsetning at framtidige rammevilkår må gi rom for reelt å ivareta lokalt territorielt ansvar for landområdene og å støtte det sivile samfunnet. Også støtten til det sivile samfunnet må bli dimensjonerende for Heimevernet.

Tatt i betraktning den relativt lave budsjettøkningen på ca 200 millioner kroner som må til for at Heimevernet trenes og utrustes i henhold til kravene til et landsdekkende kvalitetsreformert heimevern (med enkelte justeringer av kapasiteter og struktur), er det med undring Landsrådet leser FSJs anbefaling.

Heimevernets distriktsstruktur er en forutsetning for å ivareta Forsvarets lokale fotavtrykk og det sivil-militære samarbeidet. Dagens struktur med 11 distrikter gir grunnlag for trygghet i hele landet. Landsrådet vil advare sterkt mot å rive ned denne grunnmuren av sikkerhet og beredskap. Alle deler av landet må ha rett til denne tryggheten.

4.3 Heimevernet

Heimevernet skal utvikles med vakthold og sikring av sivile og militære objekter som hovedoppgave. Det er betenkelig at MFR konkluderer Heimevernets organisasjon før den formelle oversikten over hvilke militære og sivile objekter og samfunnsinstitusjoner Heimevernet skal ha ansvar for foreligger.

Landsrådet anbefaler at landets beredskapsressurser ses i sammenheng, og at det settes fokus på å oppnå best resultat uansett etatsbakgrunn eller profesjon. Heimevernet er en ressurs som kan bidra i langt flere tilfeller enn de har blitt bruk til nå. Distriktene har profesjonell kompetanse i planlegging og gjennomføring av operasjoner som andre kan dra nytte av.

For en landsdekkende organisasjon som Heimevernet er kvantitet en kvalitet i seg selv. Tidligere utredninger har konkludert med en smertegrense på 45.000 soldater og 10 distrikter. Landsrådet er derfor uenig i den ensidige fremstillingen i anbefalingen om at et redusert Heimevern gir et Heimevern med bedre kvalitet.

For å tilfredsstillte Stortingets ambisjon for Heimevernet og Forsvarssjefens krav til reaksjonsstyrker og utholdenhet må Heimevernet øve 68 % av styrken hvert år. Dette er mulig innenfor et budsjett på 1,3 mrd. kroner.

4.3.1 Operativ struktur

Heimevernsområdene dekker på tilfredsstillende måte hele Norge med dagens organisering. Dersom styrkestrukturen reduseres med en tredjedel, som MFR anbefaler, vil Heimevernets tilstedeværelse i lokalsamfunnene svekkes betydelig og derved vil også Heimevernets evne til å støtte det sivile samfunn lokalt og bidra til god samfunnsikkerhet bli drastisk redusert. Områdesjefens samarbeid med kommunale heimevernsnemnder og lokale myndigheter vil i mange deler av landet by på store utfordringer og bli vesentlig svekket.

Landsrådet er spørrende til om Heimevernets maritime og sjømilitære kompetanse vil kunne opprettholdes og videreutvikles slik Sjøheimevernet er beskrevet i MFR. Det bør derfor vurderes om det er behov for en ansvarlig styrkeproduksjonsenhet for hele Sjøheimevernet.

Hensikten med Reineklassen er beskrevet i forbindelse med styrkeproduksjon, materiell og forvaltning. Landsrådet anbefaler at Reineklassens operative rolle vurderes, samt at kost/nytte utredes ved de ulike

alternativene. Reineklassen er en stor kostnadsdriver i Heimevernet, og det er derfor viktig å sikre at dette er en riktig kapasitet i forhold til kost/nytte.

4.3.2 Distriktsstruktur

På samme måte som områdene dekker stort sett hele landet, er Heimevernets 11 distrikter til stede over hele landet. Dagens distriktsstruktur oppfattes allerede som marginalt forsvarlig med tanke på ledelse, styring og kontroll, sivilt-militært samarbeid samt styrkeproduksjon og understøttelse av lokale treninger. Ytterligere økning av territorielt ansvarsområde medfører større avstand mellom distrikt, områdestruktur og sivile samarbeidspartnere. Distriktene har territorielt ansvar og skal ivareta Forsvarets samarbeid med det sivile. De signaliserer allerede i dag at dette er krevende å holde vedlike, og vanskelig å utvikle. Med distrikter som favner over enda større geografiske områder vil det bli enda flere samarbeidspartnere å forholde seg til. Landsrådet frykter at det sivil-militære samarbeidet vil svekkes ved en reduksjon i distriktsstrukturen. Det er vanskelig å se at innsparingen ved å legge ned distrikter oppveier alle ulempene og reduksjonen i evne. Landsrådet anbefaler at dagens distriktsstruktur i videreføres.

Heimevernets konsept for innsats- og områdetrening

Trening på objekt og på lokale oppdrag er viktig. Det er ofte en rekke begrensninger for skyting, utdanning og militær aktivitet på objekter og i lokalsamfunnet som gjør at treninger i skyte- og øvingsfelt er nødvendig. Disse er skreddersydd for militær trening og utdanning, og vil derfor effektivisere treningen betydelig. Den beste effekten synes derfor å være en kombinasjon av å trene på oppdrag/objekter og i skyte- og øvingsfelt. Landsrådet ser det derfor som svært uheldig å overstyre de lokale sjefers vurdering av hva som gir best treningsutbytte ut ifra den enkelte avdelings standpunkt, behov og ikke minst muligheter.

Heimevernets skole- og kompetansesenter

Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS) foreslås flyttet til Elverum med begrunnelse i faglig og administrativ synergi samt bedre utnyttelse av skyte- og øvingsfelt i Østerdal garnison. HVSKS er en viktig del av Heimevernet, og er en sentral drivkraft for kompetanseheving og faglig utvikling i Heimevernet. HVSKS har en effektiv og god infrastruktur med kontor- og undervisningslokaler, forpleining, forlegninger og skyte- og øvingsfelt som er skreddersydd gjennom 60 år. De ansatte har høy kompetanse og leverer gode resultater.

Det er store kapasitetsbegrensninger i Østerdalen garnison, ikke minst hva angår tilgjengelige skyte- og øvingsfasiliteter, og avdelinger må tidvis ut av garnisonen for å få trent. I dag styrer HVSKS egne skyte- og øvingsfelt. På Elverum vil de stå i køen etter avdelinger til internasjonale operasjoner og Hærens avdelinger. HVSKS har vært utredet en rekke ganger, senest i forbindelse med Forsvarsstudien 07. Ingen av utredningene har konkludert med at det er noen økonomisk gevinst ved å flytte. Kostnadene ved å etablere skolen på Elverum synes å være estimert med stor grad av usikkerhet. Både HVSKS og Hærens våpenskole bekrefter at det er et godt samarbeid i dag, og at dagens lokaliseringer ikke er til hinder for godt samarbeid og felles utvikling.

Landsrådet er betenkt over at et veldrevet HVSKS svekkes i en lengre periode, at rammevilkårene som tilgang til skyte- og øvingsfelt reduseres, og at flytte- og etableringskostnadene blir av en slik størrelse at det svekker Heimevernets budsjetter i mange år fremover.

4.3.3 Logistikk og støtte

Landsrådet savner noe mer om hvordan logistikk og støttefunksjonene er tenkt organisert. Dagens understøttelse er ikke tilfredsstillende for distrikter og områder, og Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) har allerede store utfordringer med kapasiteten. FLO skal redusere og sentralisere ytterligere, og dette tilsier at distriktene må øke ressursene til egen logistikk og støtte. En større reduksjon i distriktsstrukturen vil slå svært uheldig ut for understøttelse av Heimevernet, og Landsrådet anbefaler at dette vurderes i sin helhet og at en finner frem til en god løsning før beslutning tas.

4.3.4 Personell og kompetansestruktur

Heimevernets militære og sivile ansatte har over en rekke år vært utsatt for store belastninger i forbindelse med omstillinger, nedleggelse og flyttinger. Det er derfor av viktighet at det skapes ro, slik at fokus og arbeidsinnsats igjen kan rettes mot å styrkeprodusere og ivareta operativ evne. Heimevernets ansatte skal selvfølgelig være med på og bidra til utvikling og forbedring, men det er kjent at omstillinger tar mye ressurser fra kjernedriften og sliter på de involvert. Samtidig er erfaringene at omstillinger normalt medfører langt høyere kostnader enn estimert. Det bør derfor være betydelige argumenter som gir en solid og veldokumentert gevinst hvis en større omstilling skal iverksettes.

7.1 Verneplikten

Heimevernet har behov for en årlig tilførsel av vernepliktige på 10-12 % av strukturen. Det er derfor avgjørende for rekrutteringen til Heimevernet at forsvarsgrenene produserer nok vernepliktige soldater. Soldater med 18 mnd førstegangstjeneste er ikke relevante for Heimevernet utenom frivillig tjeneste, siden makstiden for verneplikten er 19 mnd.

Landsrådet forutsetter at langtidsplanen har en innretning som sikrer Heimevernet tilstrekkelig rekruttering, og anbefaler at det etableres en lik verneplikt for kvinner og menn. I tillegg til å bidra til å sikre rekrutteringen vil tiltaket øke kvinneandelen i Forsvaret og ytterligere forankre Forsvaret i samfunnet.

Innvendinger mot prosessen med utviklingen av MFR

Landsrådet for Heimevernet er betenkt i forhold til den manglende helhet, bakgrunnsdokumentasjon, bredde og dybde i utviklingen av Heimevernets del av MFR. Etter vår kunnskap har utviklingen skjedd med et fåtall personer i Forsvarsdepartementet og Heimevernsstaben. GIHV's høringsfrist til underlagte sjefer på 2,5 virkedager har medført at et minimum av heimevernsorganisasjonen har kunnet uttale seg. Dette er svært beklagelig siden den mest omfattende heimevernskompentansen sitter hos sjefene for HV-distriktene, sjøheimevernet og skole- og kompetansesenteret og i HV-områdene. Det har heller ikke vært tid for distriktrådene til å bli orientert og gi sine råd til distriktssjefene innen fristen på 2,5 virkedager. Dette ikke i henhold til Forskriften til Heimevernsloven. Landsrådet anbefaler at det gjennomføres en evaluering av prosessen med utviklingen av MFR for å sikre at lover, regler og demokratiske prinsipper om deltakelse gjennomføres på en god måte i årene fremover.

Landsrådet er kjent med at kommisjonen etter 22/7 skal avlevere sin rapport høsten 2012. Rapporten kan inneholde vesentlige momenter for utformingen av Heimevernets fremtidige organisasjon. Listen over sivile og militære objekter og vitale samfunnsinstallasjoner foreligger ikke.

Alle disse momentene gjør at Landsrådet er betenkt over Forsvarssjefens anbefaling om Heimevernets organisering i neste langtidsperiode.

Med vennlig hilsen

Gerd Kristiansen
Landsrådets leder

Jørgen Roaldset
Generalsekretær